

Redakcja: Beata Surmacz (dyrektor IEŚ), Tomasz Stępniewski (z-ca dyrektora IEŚ),
Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Jakub Olchowski,
Konrad Pawłowski, Agata Tatarenko

Nr 241 (143/2020) | 20.08.2020

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Bartosz Chmielewski*

Modernizacja Armii Litewskiej: stan na 2020 rok

Podpisany przez Litwę w 2016 r. kontrakt na zakup kołowych transporterów opancerzonych Boxer to jeden z najważniejszych projektów modernizacyjnych Armii Litewskiej realizowanych po 1991 r. Transfer Boxerów, przemianowanych na Wilki, choć opóźniony, ostatecznie trafił na Litwę. Obecnie trwa ich wdrażanie w struktury Brygady Zmechanizowanej „Żelazny Wilk”. Ten symboliczny projekt modernizacyjny litewskiego Ministerstwa Obrony Narodowej jest jednym z wielu ambitnych przedsięwzięć zaplanowanych na najbliższe lata. Konsekwencje ekonomiczne epidemii COVID-19, które zmniejszą budżet obronny Republiki Litewskiej, mogą jednak spowodować, że część dalekosiężnych planów będzie musiała zostać zrewidowana, co może wydłużyć proces modernizacji.

Negatywne skutki epidemii COVID-19 nie ominą litewskiej gospodarki. W zależności od prognoz w 2020 r. spadek wyniesie prawdopodobnie 7-8% PKB¹. Równocześnie większość dostępnych prognoz wskazuje na szybki wzrost gospodarki już w 2021 r. Mimo to tegoroczne straty wpłyną na wieloletnie plany modernizacyjne litewskiego MON.

Nie będzie to jednak miało znaczenia w przypadku traktowania modernizacji w wydatkach MON jako jednego z głównych priorytetów. Minister Raimundas Karoblis zapowiedział, że wymogi NATO dotyczące wydatków obronnych zostaną utrzymane na poziomie 2% PKB, chociaż kwota przeznaczona na realizację przyjętych zamierzeń nominalnie będzie mniejsza, niż planowano. W oficjalnym stanowisku ministerstwo podkreśla, że strategiczne cele modernizacji nie mogą ulec zmianie. Niezbędne w kontekście mniejszego finansowania będzie jednak ponowne przeanalizowanie priorytetów, a także efektywniejsze wykorzystanie funduszy i oszczędności.

Najważniejsze projekty. Wszystkie projekty modernizacyjne, związane tak z samymi zakupami, jak i infrastrukturą czy cyberbezpieczeństwem, według założeń budżetowych na ten rok mają stanowić 40% wszystkich wydatków obronnych. Dwoma najważniejszymi pozycjami są wśród nich długoterminowe inwestycje w nowy sprzęt dla wojsk lądowych oraz lokalną infrastrukturę wojskową.

W ramach tego drugiego celu prowadzone są długoterminowe inwestycje na poligonach w Gaižiūnai i Pabradė. Projekty, których zakończenie zaplanowane jest na 2022 r., zakładają poszerzenie obszaru poligonów niemal dwukrotnie oraz budowę nowych strzelnic, co zwiększy potencjał szkoleniowy obu obiektów. W efekcie będzie można prowadzić manewry jednostek wielkości brygady (poligon w Pabradė), w tym manewry wozów bojowych oraz strzelanie artyleryjskie.

Mniejsze inwestycje w ramach modernizacji infrastruktury prowadzone są na innych litewskich poligonach (m.in. w okolicach m. Kazlų Rūda oraz w bazie w Šiauliai). Część z realizowanych inwestycji częściowo sfinansowano w ramach NATO. Między innymi obiekty w Pabradė otrzymały wsparcie z amerykańskiego programu European Reassurance Initiative. Całość kwoty przekazanej Litwie wyniosła 3,6 mln euro.

Unowocześnienie infrastruktury szkoleniowej litewskich wojsk lądowych wpływa też na potencjał współpracy sojuszniczej w ramach NATO. Litewskie obiekty, w szczególności ten w Pabradė, po zakończeniu wszystkich prac wykorzystywane będą do wspólnych ćwiczeń sojuszniczych, co zwiększy interoperacyjność NATO.

¹ Prognozy dotyczące PKB w tym roku różnią się nieraz znacznie w zależności od instytucji, która przeprowadzała szacunki, a te prowadzi litewskie Ministerstwo Finansów (-7,3%), Lietuvos Bankas (-9,7%), największe banki skandynawskie operujące w regionie czy OECD. Dane opracowane przez OECD przewidują dwa scenariusze – wariant I -10,4, wariant II -8,1.

Modernizacja sprzętu realizowana jest w ramach kilku dużych projektów litewskiego MON. Do końcowej fazy realizacji zbliża się wyposażenie jednostek Brygady Zmechanizowanej „Żelazny Wilk” w nowe wozy bojowe Boxer (na Litwie przemianowane na Wilk). Pierwsze pojazdy produkcji niemiecko-holenderskiej trafiły na Litwę jeszcze w ubiegłym roku. Na zakup wartości 385 mln euro zdecydowano się w 2016 r. Cała procedura dostarczenia wszystkich 88 zamówionych pojazdów ma się zakończyć pod koniec 2021 r. Obecnie przy wykorzystaniu jednostek znajdujących się już na Litwie trwa proces szkoleniowy dla przyszłych operatorów.

We współpracy z niemieckim przemysłem zbrojeniowym realizowany jest też projekt modernizacji artylerii samobieżnej PzH 2000. Kolejnym etapem ma być zakup niemieckich samochodów ciężarowych UNIMOG 5000. Większość z 340 pojazdów, wartych łącznie 63 mln euro, już trafiła na Litwę. W ciągu najbliższych 4 lat zostanie sprowadzone na Litwę również 25 16-tonowych pojazdów ciężarowych AROCS (w obu przypadkach producentem samochodów jest Mercedes-Benz). Porozumienie dotyczące realizacji tego projektu zostało podpisane w tym roku i będzie opiewać na 10 mln euro.

Obecnie trwa też wdrażanie norweskich systemów obrony powietrznej średniego zasięgu – NASAMS. Te zostały dostarczone na Litwę w połowie czerwca, zaś cały system ma zostać przekazany na użytek Armii Litewskiej w 2021 r.

W początkowej fazie realizacji znajdują się również dwa inne duże projekty. Pierwszy dotyczy zakupu nowego śmigłowca. Dotychczasowe MI-8, produkcji sowieckiej/rosyjskiej, mają być w ciągu najbliższej dekady zastąpione nowym modelem – amerykańskimi śmigłowcami H-60M Black Hawk. Łączny koszt zakupu 6 maszyn ma wynieść 300 mln euro (porozumienie w tej sprawie prawdopodobnie zostanie podpisane we wrześniu). Drugim projektem, rozpisany na najbliższe dziesięciolecie, jest zakup pojazdów JLTV (Joint Light Tactical Vehicle). Docelowo na Litwę ma trafić 200 egzemplarzy samochodów Oshkosh L-ATV. Produkowane przez konsorcjum z Wisconsin (USA) pojazdy mają zastąpić dotychczasowo wykorzystywane HMMWV. Wraz z Litwą amerykański Oshkosh L-ATV planują pozyskać również Słowenia, Czarnogóra i Wielka Brytania.

Przyszłość brygady „Żelazny Wilk”. Dostawa Boxerów na Litwę, trwająca od lata ubiegłego roku, jest jakościowym skokiem dla Brygady Zmechanizowanej „Żelazny Wilk”, ale też dla całych litewskich sił zbrojnych. 88 nowych maszyn nie rozwiązuje jednak w pełni kwestii unowocześnienia brygady. Rodzi zaś nowe wyzwanie, jakie czeka całą jednostkę, a jest nim kontynuacja wysiłków modernizacyjnych. Dotychczas zamówione wozy bojowe trafiają jedynie do dwóch z czterech batalionów wchodzących w skład „Żelaznego Wilka”. Otrzymują je bataliony Wielkiego Księcia Litewskiego Olgierda i batalion Ułanów Księżnej Biruty. Dwa pozostałe – Księcia Wojdata i Huzarów Króla Mendoga – będą nadal wyposażone w stare transportery M113A.

Taka nierównowaga skutkować będzie w najbliższych latach różnicami w zdolnościach, mobilności czy sile ognia poszczególnych jednostek wschodzących w skład całej brygady. Ważnym krokiem jest zaplanowanie kolejnych działań na rzecz zmodernizowania pojazdów w dwóch pozostałych batalionach, do których Boxery nie trafiły. Kwestia została też zauważona przez litewski MON. W końcowej fazie realizacji zakupu Boxerów ministerstwo zastanawiało się nad nabyciem kolejnych pojazdów, które miałyby uzupełnić wspomnianą lukę. W mediach pojawiały się pomysły pozyskania przez Litwę niemieckich wozów bojowych piechoty Marder 1. Idea ta nie wyszła poza fazę medialnych dyskusji.

Kolejnym wyzwaniem związanym z wykorzystaniem nowych pojazdów jest kwestia wycofywanych starych transporterów M113A. Dalsze ich funkcjonowanie w ramach Armii Litewskiej będzie wymagało opracowania dla nich nowych celów i zadań, gdyż raczej pozostaną one na służbie zapewne przez kolejną dekadę. Prawdopodobnie trafią do pozostałych jednostek w ramach „Żelaznego Wilka”, by pełnić tam nowe zadania. Miejsce starych M113A mogłoby się też znaleźć w innej litewskiej jednostce sformowanej na nowo po 2016 r. – brygadzie zmotoryzowanej „Żmudź”. Wycofane ze służby transportery M113A mogłyby posłużyć jako podstawa przyszłej mechanizacji jednostki.

Wnioski

1. Sztandarowym projektem modernizacyjnym wdrażanym w Armii Litewskiej jest zakup wozów bojowych Boxer. Nie oznacza to jednak, że proces modernizacji brygady „Żelazny Wilk” jest na ukończeniu. Wyzwaniem stojącym przed wojskiem litewskim będzie zapewnienie w przyszłości nowego sprzętu, który uzupełni lukę między batalionami wyposażonymi w nowe pojazdy a tymi wykorzystującymi M113A.
2. Epidemia COVID-19 i jej konsekwencje ekonomiczne mogą wpłynąć negatywnie na proces modernizacji Armii Litewskiej oraz realizację kolejnych zamówień. Mniejsze możliwości wydatkowania z litewskiego budżetu prawdopodobnie mogą wydłużyć czas zakupu zaplanowany na następne lata.
3. Litewska modernizacja sił zbrojnych ma dwa wymiary: zwiększanie własnego potencjału przez realizowanie kolejnych zakupów oraz wzmacnianie potencjału współpracy sojuszniczej. Drugi aspekt w znacznym stopniu realizowany jest przy rozbudowie i modernizacji lokalnej infrastruktury cywilnej i wojskowej. Inwestycje w poligony czy bazę lotniczą pod Šiauliai zwiększają potencjał współpracy sojuszniczej, pozytywnie wpływając na realizowane w ramach NATO stacjonowanie wojsk sojuszniczych na Litwie (Enhanced Forward Presence czy Baltic Air Policing). Duże znaczenie ma także rozwój sieci kolejowych, w tym długoterminowego projektu Rail Baltica, który będzie miał wpływ na zwiększenie mobilności wojskowej w regionie.
4. Zwiększanie potencjału własnego przez Armię Litewską w formie zakupów zagranicznych jest realizowane głównie przy wsparciu dwóch partnerów. Litewskie MON współpracuje z niemieckim przemysłem zbrojeniowym, m.in. poprzez zakup Boxerów, samochodów UNIMOG oraz AROCS czy projektu PzH 2000. Obecnie wykorzystywane przez Litwę amerykańskie transportery M113A również trafiły do kraju z Niemiec w latach 2000-2006. Po 2014 r. coraz intensywniej rozwija się też współpraca z amerykańskim przemysłem zbrojeniowym (zakup H-60M Black Hawk oraz pojazdów JLTV).

Opinie wyrażone w publikacji prezentują wyłącznie poglądy autora i nie mogą być utożsamiane ze stanowiskiem Instytutu Europy Środkowej.

* **Bartosz Chmielewski** – autor komentarza gościnnego. Historyk, politolog, pracownik Akademii Sztuki Wojennej.